

ІВАН ОГІЄНКО – МИТРОПОЛИТ ІЛАРІОН

Як Іван Огієнко став митрополитом усієї Канади

Іван ОГІЄНКО (Ларіон, митрополит)
(1882-1972)

Український вчений, митрополит (від 1944), політичний, громадський і церковний діяч, мовознавець, історик церкви, педагог, дійсний член Наукового Товариства імені Тараса Шевченка (від 1922). Брат прадіда Сергія Бубки.

■ Людина енциклопедичних знань... Тепер цей вислів звучить штамповано, а проте перед очима одразу виникають конкретні прізвища, до яких кращої характеристики годі й шукати: Іван Франко, Юрій Шерех-Шевельов, Віктор Петров-Домонтович, Агатангел Кримський і, звісно, Іван Огієнко...

14 січня 1882 року став особливим днем у селянській сім'ї! Огієнків. В ній народилася шоста дитина, яку вирішили назвати Іваном, як і тата. Жили скрутно, але по-справжньому важко стало тоді, коли внаслідок нещасного випадку загинув

батько. Івану на той час ледь виповнилося два роки.

Закінчивши 1896 року Брусилівську чотирирічку, Огієнко навчається у Київській військово-фельдшерській школі. Іван був сином колишнього солдата, а отже, мав право на безкоштовну освіту в цьому закладі. Тут він познайомився з Юхимом Придворовим, у майбутньому—відомим російським поетом Дем'яном Бедним.

Після закінчення фельдшерського курсу, якийсь час працює у військовому шпиталі в Києві, допомагає лікарю психічного відділення. За цей час самостійно опановує латину й грецьку, знайомиться з академіком Перетцом. Ця зустріч змінить його майбутнє. Незабаром він зможе розпочати власні наукові студії, житиме за рахунок підвищеної міністерської стипендії, закінчить університет Святого Володимира, стане тут приват-доцентом.

Добре розуміючи, які прогалини були на той час у викладанні й поширенні української мови, Іван Огієнко ще в студентські роки розробляє серію підручників, посібників і таблиць. Книги молодого перспективного науковця розходяться великими накладками, а 1918 року в Києві виходить друком його "Українська культура".

Того ж року, за правління Скоропадського, Огієнка призначають на посаду ректора новоствореного Ка-

м'янець-Подільського державного українського університету.

Встиг цей учений побувати й на посаді міністра освіти (за Директорії у 1919 році), і міністра ісповідань (віровизнань), і Головноуповноваженим уряду УНР в Кам'янці-Подільському після евакуації уряду до Тарнова. Перебуваючи на посаді міністра віросповідань, Огієнко визнав пріоритет української мови в церкві, заснував курси української для священнослужителів, розпочав повний переклад Біблії на сучасну мову.

Життя покидало сім'ю вченого по різних куточках світу. У листопаді 1921 року Огієнко з дружиною та трьома маленькими дітьми мусив назавжди полишити Україну. В Кам'янці він кинув власну величезну бібліотеку з архівом та десятками недописаних і неоприлюднених рукописів. Іван Іванович намагатиметься врятувати її, проситиме про переїзд до Києва, писатиме тогочасному секретарю Академії наук радянської України А. Кримському, але відповідь так і не надійде.

Так, після перебування в Тарнові, потім у Винниках та Львові, він вирішить перебраться до Варшави. Тут у нього народжується ідея видати 30-томну "Бібліотеку українознавства", яку він послідовно втілюватиме все своє життя.

У квітні 1937 року, після смерті дружини Домініки Данилівни, Огієнко вирішує прийняти постриг. Сталося це 9 жовтня 1940 року в Яблочинському Свято-Онуфріївському монастирі. Так в українській культурі з'явився другий (з часів Ярослава Мудрого) митрополит Іларіон.

Під час війни він покидає Польщу, якийсь час живе й працює в Лозанні, Швейцарія, і врешті перебирається за океан. 3 вересня 1947 року і до самої смерті Огієнко живе в Вінніпезі, служить у церкві, стає "митрополитом Вінніпегу і всієї Канади".

Справою усього свого життя Іларіон вважав канонічний переклад Біблії на українську мову. 12 червня 1962 року його мрія стала реальністю. У Лондоні було видано повний фундаментальний том (який включає і неканонічні книги) "Біблії або книг св. Письма старого і Нового Заповіту" на 1529 сторінках. Він належить до найкращих і найцінніших перекладів у нашій історії.

Помер митрополит Іларіон 29 березня 1972 року. Похований на

православній частині цвинтаря Глен Іден біля Вінніпегу.

За все своє життя Огієнко-Іларіон написав більше півтори тисячі наукових і публіцистичних праць, доступ до більшості з яких і сьогодні є обмеженим. Лише за перші десять років перебування в Канаді у відновленому виданні "Нашої Культури" вийшло 29 його праць. Серед них: "Історія української літературної мови", "Українська церква за час Богдана Хмельницького", "Іконоборство".

Огієнка цікавили питання виникнення й розповсюдження друкарства на наших теренах ("Історія українського друкарства", "Пам'ятки старослов'янської мови X-XI віків").

Він розробляв власну концепцію походження й розвитку української мови й культури ("Історія української культури", "Нариси з історії української мови. Система українського правопису", "Історія української літературної мови", "Етимологічно-семантичний словник української мови"). Ще перебуваючи у Львові, він видав "Український стилістичний словник".

Відомою є і монографія "Дохристиянські вірування українського народу".

Особливої пікантності їй додає те, що автор—церковнослужитель—описує й дає етимологію багатьох язичницьких реалій. Наприклад, Іларіон виводить етимологію слова спекатися від Пека—божества, яке, за його версією, є уособленням домовика, як і Цур, який оберігав родину, звідки пішло слово відцуратися. У випадку небезпеки на ворога посилали своїх цура й пека закляттям "цур тобі, пек!" (звідси, можливо, спекатися, тобто "позбутися неприємного за допомогою Пека", або, за першою версією, "позбутися самого Пека"; можливо, в цей ряд ідуть і слова безпека, безпечний, тобто "без Пека", хоч це можна пояснити й згідно з першою версією—"без сутички, кровопролиття, без біди"). Ця монографія змушує неабияк замислитися над внутрішніми формами, які досі зберігають сучасні слова.

І наостанок не можна оминати того факту, що саме Іван Огієнко є справжнім автором уже народної пісні "Не питає, чого в мене заплакані очі", "Десяти мовних заповідей свідомого громадянина", а також це саме з його ініціативи було запроваджено святкування Дня соборності України 22 січня.

GALARNYK INSURANCE AGENCY LTD.

696 McGregor Street
Winnipeg, MB
R2V 3T8

*Serving the Community
for over 50 years.*

Mon to Fri
9:00 - 6:30
Sat
9:00 - 2:30

204-582-7891

autopac

A Manitoba Public Insurance product

Red River
Mutual

make it your own.

North Winnipeg
Credit Union Limited

yours...mine... *ours*

КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА ПІВНІЧНОГО ВІННІПЕГУ

Proudly serving Ukrainian
Canadian community

310 Leila Avenue | Ph: 204-954-7450
1068 Henderson Highway | Ph: 204-954-7710
www.nwcu.mb.ca

Notice to Contributors

Український Голос / Ukrainian Voice greatly appreciates and welcomes your contributions of materials about parish community life and activities for publication. Regarding accompanying photographs of events, we ask contributors to select photographs that best represent the event(s) in the written text. Due to space limitations, we ask contributors to prioritize (number in order of importance), and limit the number of photos being sent (max. 6).

Please note that Український Голос / Ukrainian Voice reserves the right to edit materials and select photographs that best reflect the mission of the Український Голос / Ukrainian Voice. For further inquiries, please call the Editorial Office or **E-mail: presstr@mts.net** E-mail: **presstr@mts.net**